
ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ АВТЕНТИЧНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

Боклах Д. Ю.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-532-7-8>

ВСТУП

Розвиток естетичних цінностей у майбутніх учителів англійської мови є ключовим елементом їх професійної підготовки. Здатність сприймати та оцінювати художні твори не лише розширює мовний кругозір, світогляд, а й допомагає студентам глибше осмислити культурні особливості носіїв мови. Важливим інструментом для досягнення цієї мети є автентичні художні тексти, які дають можливість зануритися в оригінальну культурну атмосферу. Використання таких текстів у навчанні стимулює не лише мовний розвиток, а й сприяє формуванню емоційної чутливості до естетичних аспектів мови та літератури. Студенти, працюючи з автентичними творами, отримують можливість розвивати творчий підхід до викладання та поглиблювати своє розуміння мовних явищ. Це формує в них не лише професійні, а й моральні орієнтири, що важливі для майбутньої педагогічної діяльності.

Дослідження проблеми естетичних цінностей здійснювали різні вчені. Так, Г. Локарева наголошує на теоретико-методичних засадах застосування художньо-естетичної інформації у підготовці соціального педагога до професійного спілкування¹. Дослідження вченої охоплює важливу тему, яка стосується розвитку емоційної чутливості, комунікативних та емпатичних здібностей майбутніх фахівців, що є важливими для ефективної взаємодії в професійному середовищі. В. Папушина досліджує важливість естетичної культури у підготовці майбутніх педагогів. Вона звертає увагу на ключову роль естетичних аспектів у формуванні професійної і особистісної культури вчителя, підкреслюючи, що естетична чутливість є невід'ємною

¹ Локарева Г. В. Теоретичні та методичні засади застосування художньо-естетичної інформації у підготовці соціального педагога до професійного спілкування: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2005. 599 с

складовою його педагогічної діяльності². Натомість Г. Шевченко зосереджує увагу на важливості інтеграції різних видів мистецтва в процес естетичного виховання³. Науковиця аналізує, як взаємодія образотворчого мистецтва, музики, літератури та інших форм художнього вираження сприяє розвитку емоційної та естетичної чутливості у молодого покоління.

Водночас проблема розвитку естетичних цінностей у майбутніх учителів англійської мови є надзвичайно актуальною в сучасному контексті педагогічної освіти. Вона стосується не тільки мовної компетентності, а й здатності сприймати, інтерпретувати та оцінювати художні твори, що значно розширює світогляд здобувачів освіти і дозволяє їм глибше занурюватися в лінгвокультуру, чуттєво-естетичні параметри мови, яку вони викладають. Таке навчання сприяє розвитку емоційної чутливості до естетичних аспектів літератури, що є важливим складником професійної підготовки вчителів.

1. Сутність і структура естетичних цінностей

Естетичні цінності є важливою складовою духовного життя особистості, формуючи її здатність до сприйняття і творення прекрасного. Вони відображають гармонійне поєднання суб'єктивного ставлення до світу та об'єктивних проявів краси в природі, мистецтві й культурі.

У Словнику літературознавчих термінів⁴ «естетична цінність» визначається здатністю будь-якого явища, особливо мистецьких творів, викликати естетичні переживання, приносити духовно-інтелектуальне задоволення та збагачувати внутрішній світ людини. Ця властивість обумовлена особливими якостями та характеристиками явищ, які набувають значення для реципієнта. Естетична цінність художнього твору, сприймана як цілісна структура, по-різному оцінюється читачами, але незмінним критерієм залишається викликане естетичне почуття або емоційне зворушення. Одні читачі зосереджуються на змістовому аспекті твору, проблематиці та сюжеті, нехтуючи елементами форми. Інші акцентують на композиції, мовних опозиціях, символічності та багатоголосі тексту, вбачаючи цінність саме в художній майстерності. Третя група реципієнтів оцінює гармонію змісту та форми, враховуючи суспільну значущість, психологічну глибину, сюжетну насиченість і мовне багатство, що

² Папушина В. А. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури: дис. ... д-ра пед. наук. Рівне, 2021. 430 с.

³ Шевченко Г. П. Художньо-естетична вихованість як ознака культурної особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. №6. С. 196–210

⁴ Естетична цінність. OnlyArt: Бібліотека поезії та літератури. Словник літературознавчих термінів. URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/estetychna-tsinnist/>

робить такий підхід до естетичної цінності найбільш універсальним⁵. Вебресурс «Простір Психологів» термін «естетичні цінності» трактує як уявлення про прекрасне й гармонійне, що сприяють виникненню емоційних переживань і почуття задоволення у людей⁶.

А. Сергієнко пропонує під естетичними цінностями розуміти фундаментальні основи відповідних проявів естетичної культури, що відображають гармонію, баланс і міру цілісного світогляду людини та її конструктивне життєствердження в культурному середовищі⁷. На думку К. Шевчук, естетична цінність визначає сутність існування твору мистецтва, виконуючи роль своєрідного критерію, який дозволяє розпізнати мистецький твір і відмежувати його від невдалих спроб художнього вираження, творчих недоліків або кітчу⁸. Узагальнюючи різні підходи до розуміння естетичної цінності в контексті художніх творів, можна виділити кілька основних критеріїв. Перший підхід акцентує на емоційному впливі твору, підкреслюючи його здатність викликати естетичні переживання, що є основою естетичного задоволення та духовного збагачення реципієнта. Другий підхід зосереджується на художній формі, її майстерності та композиційних характеристиках, що дозволяє оцінити цінність твору через його технічну досконалість. Третій підхід наголошує на гармонії між змістом і формою, а також враховує суспільну значущість, моральні й пізнавальні аспекти твору. Окрім того, естетична цінність розглядається як складова естетичної культури, що сприяє формуванню гармонійного світогляду людини (А. Сергієнко). Вона також виконує роль критерію для ідентифікації художніх творів, допомагаючи відмежувати їх від кітчу чи невдалих спроб творчого вираження (К. Шевчук). Варто зазначити, що естетична цінність не обмежується лише сферою мистецтва, а охоплює широкий спектр людської діяльності, формуючи основи суспільних і культурних цінностей.

Крім того, вплив естетичної цінності виходить далеко за межі літературного тексту, охоплюючи ширший спектр людської діяльності. Саме через взаємодію естетичних властивостей із суспільними, моральними та пізнавальними аспектами формується її багатомірність

⁵ Естетична цінність. OnlyArt: Бібліотека поезії та літератури. Словник літературознавчих термінів. URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/estetychna-tsinnist/>

⁶ Естетичні цінності особистості. Простір Психологів: Онлайн проєкт. URL: <https://psychology.space/psychology-post/estetychni-czinnosti-osobystosti/>

⁷ Сергієнко А. В. Естетичні цінності сучасної особистості в контексті глобалізаційних та трансформаційних процесів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2012. № 22. С. 72–73.

⁸ Шевчук К. С. Естетичні цінності в концепціях представників універсализму та плюралізму в польській естетиці першої половини ХХ ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. №21. С. 45.

структура. Такий аспект дозволяє простежити, як естетичні принципи знаходять своє втілення в різних сферах життя, створюючи підґрунтя для подальшого аналізу їхнього місця в структурі суспільних цінностей. Переносячи це розуміння на формування естетичних цінностей майбутніх учителів англійської мови, варто підкреслити, що художні твори, які використовуються в освітньому процесі, стають ефективним засобом розвитку естетичної свідомості.

Естетичне начало проявляється в усіх основних сферах людської діяльності, і його носіями можуть бути будь-які об'єкти природного чи створеного людиною світу, а також явища економічного, соціального, політичного, ідеологічного або морального характеру. У зв'язку з цим естетичні цінності займають особливе місце серед інших видів цінностей, перебуваючи на їхньому перетині. Так виникають такі категорії цінностей, як естетично-утилітарні (наприклад, архітектура, дизайн), естетично-моральні (краса героїчного вчинку), естетично-пізнавальні (науково-художній жанр у кіно, витонченість експерименту) та естетично-соціальні. Естетична цінність знаходить своє вираження в суспільній свідомості через естетичні норми: це певні чуттєві зразки, еталони досконалості, досягнуті у суспільстві, а також узагальнені критерії краси та ідеалів як уявлення про найвищу гармонію життя⁹.

Естетичні цінності, що проявляються у різноманітних аспектах людської діяльності, формують унікальний пласт суспільної свідомості, інтегруючи в собі різні категорії та еталони досконалості. Їхній особливий статус зумовлений здатністю поєднувати утилітарне, моральне, пізнавальне та соціальне, створюючи гармонію між практичною та духовною сферами. Ця універсальність відображається у прагненні людини наділяти красою все, що входить у сферу її впливу, надаючи предметам і явищам не лише естетичної, а й соціальної ваги. Тому естетична цінність постає як міра досконалості, яка не тільки визначає ідеал, але й формує суспільно необхідну гармонію.

Зауважимо, що естетичні цінності відіграють одну з ключових ролей у формуванні професійних якостей майбутніх учителів англійської мови, адже вони впливають на їхнє сприйняття світу, виховання смаку та здатність до творчої самореалізації. Ці цінності інтегрують у собі різні аспекти досконалості, які стають основою для розвитку педагогічної майстерності, спрямованої на формування гармонійної особистості учнів. Здатність педагогів бачити й передавати красу, яка лежить у взаємозв'язках між моральним, пізнавальним і соціальним, є

⁹ Долматова М. П., Ярешко В. І. Формування естетичних ціннісних орієнтацій особистості як суттєвого елемента її духовної культури. *Економіка. Управління. Інновації*. Серія «Економічні науки». 2014. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_35

важливим чинником у їхній професійній підготовці. Тому естетичні цінності допомагають майбутнім учителям розвивати не лише свої інтелектуальні здібності, а й емоційну чутливість, що сприяє створенню гармонійного середовища навчання. З огляду на зазначене, формування цих цінностей стає засобом виховання в учителях здатності до сприйняття прекрасного в усьому, що вони роблять, і забезпечує стійку мотивацію до самовдосконалення та творчого підходу в їхній діяльності.

М. Долматова та В. Ярешко підкреслюють, що естетична цінність має універсальний характер, адже людина здатна наділяти красою все, що входить у сферу її діяльності та суспільної практики. Краса у всіх своїх проявах є відображенням людського виміру досконалості, виступаючи необхідною складовою суспільного ідеалу¹⁰.

Варто відзначити, що саме здатність краси інтегруватися в систему цінностей майбутнього вчителя англійської мови сприяє його духовному зростанню. У цьому аспекті естетичні цінності виступають не лише критерієм естетичного виховання, але й ключовим чинником, який формує узагальнену концепцію краси як фундаментальну основу всієї системи цінностей.

Напрямок системи естетичних цінностей слугує важливим критерієм для оцінки рівня естетичної вихованості особистості. Відомо, що будь-яка система базується на генералізованій ідеї, яка об'єднує її складові, сприяє їхньому взаємному доповненню та розвитку. У системі естетичних цінностей особистості такою генералізованою ідеєю є концепція краси та прекрасного. Саме навколо цієї ідеї відбуваються змістові та структурні трансформації, що збагачують і вдосконалюють систему¹¹.

Таким чином, напрямок системи естетичних цінностей не лише визначає критерії для оцінки естетичної вихованості, а й відображає важливу роль генералізованої ідеї краси та прекрасного, яка об'єднує всі складові цієї системи. Це дозволяє зробити висновок про необхідність детального розгляду структури естетичних цінностей, яка забезпечує її динамічний розвиток та збагачення.

Зі свого боку, Л. Ляшенко, аналізуючи дослідження естетичних цінностей на початку ХХІ століття, акцентує на двох основних групах, що виокремлюють різні підходи до цієї проблематики, що дозволяє зрозуміти їх значення в контексті сучасних наукових поглядів¹²:

¹⁰ Долматова М. П., Ярешко В. І. Формування естетичних ціннісних орієнтацій особистості як суттєвого елемента її духовної культури. *Економіка. Управління. Інновації. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_35

¹¹ Софіщенко О. В. Суть та критерії сформованості системи естетичних цінностей у майбутніх учителів. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2011. №1. С. 396.

¹² Ляшенко Л. Л. Естетичні цінності як об'єкт дослідження: від естетичного до культурологічного узагальнення. *Культура і сучасність: альманах*. 2021. №1. С. 40.

1. Традиційний підхід. До цієї групи належать напрями та галузі знань, які традиційно займаються дослідженням естетичних цінностей, зокрема естетика, філософія (та її окремі розділи), а також психологія художньої творчості. Ці дисципліни вже накопичили значний досвід у здійсненні концептуальних узагальнень та теоретичних підходів до розуміння естетичних цінностей.

2. Інноваційний підхід. Ця група охоплює дослідження, які розглядають естетичні цінності з нових перспектив, продиктованих станом соціокультурного середовища, впливом політичних подій, а також прагненням до міждисциплінарності. У цьому підході активно залучаються такі галузі, як політична наука, релігієзнавство, соціологія, що дозволяє виходити за межі суто естетичного контексту.

3. Культурологічний підхід. Особливу роль у сучасних дослідженнях відіграє культурологічний підхід, який розширює поле аналізу, об'єднуючи естетичне узагальнення з перспективами інших галузей знань. Завдяки культурології, яка є інтегративною наукою, з'являється можливість охопити як матеріальні, так і духовні цінності, що є результатами людської діяльності.

З огляду на зазначене вище, структура дослідження естетичних цінностей набуває багатоаспектного характеру, поєднуючи традиційні й новаторські підходи, а також міждисциплінарний інструментарій, що розширює горизонти наукового осмислення цього важливого феномена.

А проте Л. Михайлова підкреслює, що естетичні цінності складаються з двох основних рівнів. Перший рівень – це чуттєва реальність, що включає якості, які формують зовнішній вигляд предмета. Другий рівень, зокрема в мистецьких явищах, є результатом сприйняття цих властивостей через призму людського досвіду, будь-то досвід суспільства, соціальних груп або окремої особистості. На відміну від матеріальних цінностей, духовні (естетичні) цінності менш схильні до морального старіння. Їхнє споживання не є пасивним, а навпаки, через засвоєння таких цінностей людина духовно збагачується і вдосконалює свій внутрішній світ. Чим вищу позицію в ієрархії цінностей особистості займають естетичні цінності, тим сильніший їхній вплив на духовну сферу людини. Прийняті як домінуючі, ці цінності виконують орієнтаційну функцію в різних сферах діяльності (соціальної, політичної, підприємницької тощо), сприяючи орієнтації на прояви прекрасного, героїчного та піднесеного, що виводить діяльність на новий рівень¹³. До основних прикладів естетичних цінностей належать такі категорії, як краса, гармонія, піднесене, низьке, трагічне, комічне. Ці цінності мають свої

¹³ Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. Харків: Вид-во «Точка», 2018. С. 14–15.

компоненти, такі як міра, пропорція, ритм, симетрія/асиметрія, які по-різному реалізуються в мистецтві, природному та соціальному середовищі¹⁴.

У зв'язку з тим, що естетичні цінності мають складну структуру, їх можна аналізувати через різні рівні та компоненти, які взаємодіють між собою. Вищезазначена концепція Л. Михайлової стосовно чуттєвої реальності та глибинного сприйняття через досвід людської свідомості дозволяє глибше зрозуміти, як естетичні цінності формують внутрішній світ особистості. З цього погляду, розгляд естетичних цінностей на рівні компонентів є важливим для подальшого дослідження їхнього впливу на особистісний розвиток. Когнітивно-змістовий, сенсорно-перцептивний і мотиваційно-творчий компоненти складають базу, на якій відбувається формування естетичних орієнтацій, що, зі свого боку, впливає на духовну сферу людини. Ці компоненти є важливими для розуміння того, як естетичні цінності переходять від інтелектуального сприйняття до емоційних та творчих переживань, визначаючи, таким чином, рівень розвитку естетичної свідомості.

Так, когнітивно-змістовий компонент стосується пізнання естетичних цінностей у різних сферах – мистецтва, природи, людських взаємин, здоров'я та діяльності. Його основними функціями є осмислення та розширення естетичної інформації, що сприяє удосконаленню особистої системи естетичних цінностей. Через інтелектуальну діяльність відбувається активізація когнітивних процесів, таких як пам'ять, мислення та уява, що допомагає людині набувати нові знання. Сенсорно-перцептивний компонент пов'язаний з розвитком емоційної чутливості, естетичної насолоди та смаку, а також здатністю до емоційного відгуку на переживання інших людей і вмінням відкривати власний внутрішній світ. Він визначає вплив емоційних і емпатійних реакцій на естетичну діяльність та розкриває глибину естетичних переживань. Мотиваційно-творчий компонент передбачає готовність до естетичної діяльності, активне спілкування з творами мистецтва та творчий пошук, що сприяє самостійному створенню естетичних цінностей¹⁵.

Крім того, інтеграція лінгвокультурологічного контенту у професійну підготовку здобувачів освіти чинить вплив на рівень застосування міждисциплінарних знань під час інтерпретації літературних творів та оцінки інших видів мистецтва. Водночас кроскультурний контент збагачує освітній процес цінностями, які

¹⁴ Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. Харків: Вид-во «Точка», 2018. С. 16.

¹⁵ Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. Харків: Вид-во «Точка», 2018. С. 24–25.

сприяють розвитку гуманістичних, інтеграційних, захисних, знакових та орієнтаційних функцій пізнання мистецтва¹⁶.

Таким чином, естетичні цінності виступають однією з домінантних складових духовного розвитку майбутніх учителів англійської мови, формуючи їхню здатність сприймати та створювати прекрасне в іншомовній комунікації. Вони відображають синтез суб'єктивного ставлення до світу та об'єктивних проявів краси в природі, мистецтві та культурі. Естетична цінність проявляється через такі аспекти, як чуттєве сприйняття та глибокий досвід, які сприяють духовному збагаченню і вдосконаленню внутрішнього світу особистості. Її вплив не обмежується лише мистецькою сферою, охоплюючи також моральні, пізнавальні, утилітарні й соціальні аспекти, формуючи багатоаспектну структуру цінностей. У цьому контексті система естетичних цінностей стає важливим критерієм для визначення рівня естетичної вихованості, сприяючи гармонії між духовними та практичними аспектами життя.

2. Естетичні ресурси англійської мови: діалогічний вимір художнього тексту

Естетичні ресурси англійської мови відіграють важливу роль у формуванні художнього тексту, зокрема через використання діалогічного виміру. Вивчення діалогічного аспекту в контексті естетичних ресурсів англійської мови дозволяє глибше розкрити механізми художньої виразності та взаємодії мовних одиниць у тексті.

Тому дослідження естетичних ресурсів англійської мови через призму діалогічності дозволяє краще зрозуміти, як мовні одиниці взаємодіють у процесі комунікації. Скажімо, важливу роль відіграє зв'язок між автором та читачем, що створює основи для формування художнього змісту. Таким чином, діалогічність стає ключовим елементом не лише для розкриття ідейного змісту тексту, а й для його естетичної цілісності, унікальності.

С. Шабат-Савка зазначає, що діалогічність тексту передусім пов'язана з основними учасниками комунікації: мовцем (автором, адресантом, творцем комунікативного задуму) та читачем (адресатом, реципієнтом, тим, хто розшифровує та інтерпретує авторське послання). Ця категорія також виконує роль інтегративного елементу комунікативного процесу і поширюється на весь художній текст, а не лише на окремі форми діалогічного дискурсу¹⁷.

Отже, як стверджує С. Шабат-Савка, діалогічність тексту не лише пов'язана з основними учасниками комунікації, але й виступає

¹⁶ Папушина В. А. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури: дис. ... д-ра пед. наук. Рівне, 2021. С. 389

¹⁷ Шабат-Савка С. Діалогічність у художньому дискурсі: толерантний і атолерантний реєстр текстової комунікації. *Slavia Orientalis*. 2020. Т. 69. №1. С.146

інтегративним елементом комунікативного процесу, що охоплює весь художній сенс тексту. Це дозволяє розглядати діалог як важливий аспект текстотворення, який реалізується через взаємодію автора і читача за допомогою специфічних мовних засобів. Така взаємодія набуває конкретних форм, зокрема через прямі звернення автора, що стають виразними маркерами діалогічності та забезпечують глибший зв'язок між текстом і його реципієнтом. Розгляд текстової комунікації як діалогічної взаємодії був би значною мірою абстрактним, якби текст не містив необхідних вербальних індикаторів. Найбільше діалог проявляється через пряме звернення автора до читача – в основному тексті, у відступах, авторських коментарях і примітках. Важливу роль у цьому процесі відіграє автор, який має можливість передати цей діалогічний аспект через прагнення до успішної мовленнєвої взаємодії з читачем, що зокрема виявляється у зверненнях до нього¹⁸.

Отже, діалогічність як інтегративний елемент комунікаційного процесу, відкриває нові можливості для дослідження взаємодії між автором і читачем. Через використання діалогічних маркерів, таких як прямі звернення, автор створює глибший зв'язок з адресатом, що допомагає втілювати конкретні мовленнєві стратегії та цілі. Однак, щоб діалогічність у тексті була ефективною, необхідне використання відповідних вербальних індикаторів, які забезпечують явний або прихований вплив на читача.

Діалогічність як категорія художнього дискурсу виражає діалогічні взаємини як у явній формі (через діалогічні моделі, такі як запитання – відповідь, запитання – перепит, запитання – зустрічне запитання, наказ – згода/незгода, побажання – вдячність тощо), так і в прихованій формі. У другому випадку діалогічність може поширюватися не тільки на явного адресата, а й на уявного або потенційного, включаючи стратегічно-тактичні аспекти мовної особистості, що орієнтуються на різноманітні мовленнєві цілі: привернення уваги до важливої інформації, спонукання до дій, застереження, поради, заборони, переконання в справедливості ідеї або формування певної поведінки¹⁹.

У контексті висвітлення діалогічності художнього тексту Г. Токмань підкреслює важливість взаємодії художнього тексту з історією як певної ролі в діалозі між автором, персонажами та читачем. Ця взаємодія передбачає не лише порівняння художнього часу з історичним, але й глибше занурення у психологізацію образу значущої постаті, що дозволяє створювати більш глибокі, багатозначні зв'язки між персонажами та їхнім часом. Автор через використання

¹⁸ Кондратенко Н. Діалогічність як принцип створення та функціонування художнього дискурсу. *Діалог: Медіа-студії*. 2010. №11. С.133–134.

¹⁹ Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. Харків: Вид-во «Точка», 2018. С. 146.

історизмів, архаїзмів та художніх деталей організує своєрідний «діалог» із минулим, що активно взаємодіє з читачем, дозволяючи йому краще розуміти соціально-історичний контекст твору. Це створює не лише смислову глибину, а й формує певний діалог між епохою та сучасністю, через який студенти можуть освоювати важливі аспекти філологічної практики, зокрема у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів²⁰.

Зауважимо, що праця Г. Токмань «Діалогічне прочитання української літератури»²¹ є важливим дослідженням для вивчення художніх творів, які сприяють діалогізму в літературі. Авторка аналізує, як екзистенційна філософія взаємодіє з поезією ХХ ст., що дозволяє поглибити розуміння літературного процесу та його зв'язку з філософськими концепціями. Це дослідження допомагає розглянути літературні твори як місце для діалогу між автором, читачем і культурними контекстами. Важливим є також показ того, як літературний текст може бути носієм складних ідей, сприяючи розвитку критичного мислення та саморефлексії.

У контексті вивчення естетичних ресурсів англійської мови та діалогічного виміру художнього тексту важливим є розгляд творів, у яких діалогічність виступає одним з основних механізмів формування змісту та взаємодії персонажів. У класичній англійській літературі, зокрема в п'єсах В. Шекспіра діалог між персонажами є не лише засобом комунікації, а й інструментом драматичного розвитку.

Наприклад, у п'єсі В. Шекспіра «Гамлет» («Hamlet») глибока внутрішня і зовнішня діалогічність проявляється через суперечливі монологи та діалоги Гамлета з іншими персонажами. Один з найбільш відомих монологів «*To be, or not to be?*» виявляє моральну дилему героя, що розривається між життям і смертю. Гамлет ставить під сумнів цінність існування, що стає основою його внутрішнього діалогу, що триває протягом усієї п'єси. Водночас зовнішні діалоги, зокрема з королевою, Полонієм та Гораціо, розкривають його суперечливі ставлення до навколишнього світу та людських цінностей. У діалозі з матір'ю, королевою, він висловлює відчуття зради та неприязні до її шлюбу з Клавдієм: «*Frailty, thy name is woman!*». Ці суперечливі вирази поглиблюють загальну атмосферу розчарування і невизначеності, підкреслюючи діалогічність не тільки між

²⁰ Токмань Г. Л. Проведення діалогу художнього тексту з історією як рольова гра майбутніх учителів-філологів. *Проблема імітаційно-ігрового підходу до організації навчального процесу у вищій школі: зб. наукових матеріалів (за підсумками роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Проблема імітаційно-ігрового підходу до організації навчального процесу у вищій школі» 27-28 вересня 2001 р.)* / за ред. д.п.н., проф. Л. В. Кондрашової. Кривий Ріг, 2001. С. 66

²¹ Токмань Г. Діалогічне прочитання української літератури. Київ: Міленіум, 2007. С. 3–59.

персонажами, але й у самому Гамлеті, який шукає відповіді на філософські питання.

Натомість роман Дж. Остін «Гордість і упередження» («*Pride and prejudice*») є класичним прикладом використання діалогічних елементів у художньому тексті. Діалог є основним інструментом, через який розкриваються характери персонажів, їх внутрішні конфлікти та соціальні стосунки. Зокрема, діалоги між Елізабет Беннет і містером Дарсі значною мірою сприяють розвитку їхніх стосунків, що змінюються від упередженості до взаєморозуміння. Однією з характерних цитат є момент, коли Дарсі висловлює свої почуття до Елізабет: «*In vain I have struggled. It will not do. My feelings will not be repressed. You must allow me to tell you how ardently I admire and love you.*». Ці слова є кульмінацією його внутрішнього діалогу, що виражає боротьбу між почуттями та соціальними умовностями. Через такий діалог Дж. Остін не лише розкриває емоційні зміни персонажів, а й демонструє, як соціальні норми та власні переконання формують взаємодію між людьми.

У романі Г. Мелвілла «Мобі-Дік» («*Moby Dick*») діалогічний вимір художнього тексту виявляється в глибоких розмовах між персонажами, які відображають не тільки інтелектуальні, а й моральні конфлікти. Діалоги між Ісмаелем і Квікегом, а також між Ісмаелем та капітаном Ахавом сприяють розвитку теми боротьби людини з природою і власною долею. Наприклад, у сцені, коли Ісмаель розмірковує про природу істоти Мобі-Діка, він говорить: «*Call me Ishmael. Some years ago – never mind how long precisely – having little or no money in my purse, and nothing particular to interest me on shore, I thought I would sail about a little and see the watery part of the world.*». Ці слова, хоча й не є прямим діалогом, створюють рамки для глибшої внутрішньої комунікації героя з собою та світом. Через діалоги Г. Мелвілл формує концепцію фаталізму та пізнання, де кожна розмова стає частиною філософського дослідження людської природи і її місця у світі.

У повісті О. Уайльда «Кентервільський привид» («*The Canterville Ghost*») діалогічний вимір стає важливим інструментом для створення комічного ефекту та порушення соціальних і культурних тем. Одним із важливих моментів є діалоги між привидом і членами родини, особливо з молодшою дочкою, Вірджинією. Її відповіді і взаємодія з привидом, зокрема, сприяють тому, щоб зміст послання твору не був лише простим фентезі, а набував глибокої філософської та моральної сили. Наприклад, фраза «*'I have been a very wicked man,' said the ghost. 'I know you have,' replied Virginia. 'But don't you want to be forgiven?'*» показує, як через простоту і невимушеність розмови персонажі розкривають моральні аспекти, додаючи складність і комічність ситуації. Через такі діалоги О. Уайльд вміло використовує естетично-

виражальні ресурси англійської мови, підвищуючи діалогічний вимір між героями та між світом реальним і надприродним.

В оповіданні А. Конана-Дойла «Блакитний карбункул» («The Adventure of the Blue Carbuncle») діалогізм відіграє важливу роль у створенні напруги та розвитку розслідування. Взаємодія між Шерлоком Голмсом і доктором Уотсоном надає оповіданню особливого колориту завдяки контрасту між логічним розумом Голмса і більш емоційним підходом Уотсона. Ці моменти розкривають характер кожного персонажа, підкреслюючи їхні інтелектуальні особливості через діалоги. Наприклад, у сцені, коли Голмс пояснює деталі розслідування: «*I think that you are mistaken in your surmise, 'said Holmes. 'The truth is far more simple than you imagine'.*»

Зауважимо також й те, що естетична складова ліричних творів є важливим ресурсом для глибшого розуміння художнього тексту, особливо в контексті дослідження діалогічного виміру. Так, ліричні твори Дж. Байрона, В. Блейка, Р. Бернса, В. Шекспіра та ін. відзначаються безперечним естетичним змістом, що зображує красу природи та глибину людських почуттів. Наприклад, творчість Дж. Байрона поєднує емоційні стани з образами природи, яка є не просто фоном, а активним учасником емоційного процесу. У В. Блейка природа і людські почуття зливаються в єдності, створюючи глибокий духовний сенс. Р. Бернс зображує красу природи через народний колорит, де емоції переплітаються з ландшафтами, а В. Шекспір у своїх сонетах відображає природу як символ змінності часу, поєднуючи реальність та ідеальність. Тому естетика у ліричних творах названих поетів створює гармонійну систему, де природа та людські почуття взаємодіють, формуючи глибокі емоційні та філософські образи.

Отже, можемо стверджувати, що діалогічний вимір англійської мови є ключовим аспектом його естетичної цінності. Використання різноманітних мовних засобів, художніх елементів і стилістичних прийомів дозволяє тексту встановлювати глибокий зв'язок із читачем, а також із культурним і соціальним контекстом. Аналіз класичних літературних творів, таких як «Гамлет», «Гордість і упередження», «Мобі-Дік», «Кентервільський привид», «Блакитний карбункул» та ін., підтверджує багатогранність англійської мови у відображенні діалогічного характеру тексту, що, зі свого боку, відіграє важливу роль у формуванні естетичних цінностей у майбутніх учителів англійської мови.

3. Стратегічні підходи до формування естетичних цінностей

Процес формування естетичних цінностей потребує інтеграції мистецьких і культурних аспектів у всі сфери життя суспільства. У цьому контексті важливою є роль освітніх установ, які сприяють розвитку емоційного і творчого потенціалу особистості. Мистецтво та

культура формують не лише зовнішні елементи, а й внутрішній світ людини, розвиваючи її здатність до оцінки естетичних явищ. Тому сучасні стратегії спрямовані на підвищення рівня естетичної свідомості через систематичне впровадження культурно-освітніх практик.

Процес формування успішної особистості, на думку О. Козьменко, не обмежується лише академічними досягненнями, але також включає розвиток духовно-моральних цінностей. Важливу роль у цьому відіграє створення сприятливих умов в освітньому середовищі, яке забезпечує формування естетичних цінностей. Залучення здобувачів освіти до культурного та соціального середовища закладів освіти є важливим етапом цього процесу, де естетичні цінності становлять основу особистісного розвитку. Оцінка успіху повинна враховувати не лише академічні досягнення, а й здатність до морального та естетичного самовдосконалення. Враховуючи це, ефективна інтеграція естетичних і моральних цінностей в освітній процес сприяє формуванню суспільства, в якому успіх визначається як комплексне досягнення у різних аспектах життя²².

Стратегічний підхід до виховання здобувачів освіти, згідно з думкою С. Гурова, передбачає використання різноманітних підходів, зокрема аксіологічного та культурологічного, що формують ціннісне ставлення до себе та світу. Художня література як важливий інструмент виховання розвиває моральні почуття та усвідомлення універсальних духовних цінностей, які є основою естетичних орієнтирів. Створення умов для морального самовдосконалення студентів, зокрема через спеціальні курси, сприяє глибшому осмисленню цінностей та формує систему виховних технологій, що підтримують розвиток естетичних орієнтацій у професійній підготовці студентів гуманітарних спеціальностей²³.

Цей підхід, зі свого боку, набуває особливої ваги в контексті попередження емоційної недорозвиненості серед молоді, про що зазначає Г. Шевченко. Так, дослідниця підкреслює, що емоційна недорозвиненість сучасної молоді є серйозною загрозою, яка негативно впливає на загальнокультурний рівень особистості, формування її художньо-естетичних смаків та ідеалів. Відсутність чітких морально-естетичних орієнтирів, нерозвинена система життєво важливих цінностей та обмеженість політичних поглядів можуть бути небезпечними чинниками у виборі життєвого шляху та визначенні майбутнього країни. Водночас виразна громадянська позиція, патріотизм і глибоке переживання за долю своєї держави, а також

²² Козьменко О. І. Підготовка успішної людини в закладах вищої освіти США (друга половина XX – початок XXI століття): дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2021. 564 с.

²³ Гуров С. Ю. Формування духовно-моральних цінностей студентів гуманітарних спеціальностей засобами художньої літератури: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2021. 480 с.

національно-культурна ідентичність особистості є основою для формування морально-політичного та художньо-естетичного обличчя нації на світовій арені. Морально-естетичні ідеали, орієнтовані на виховання духовно-моральної досконалості та гармонії, наповнюють думки світлом, формують моральні вчинки та небайдужість до долі людей і рідної землі²⁴.

Застосування стратегічного підходу у вихованні здобувачів освіти, зокрема майбутніх учителів англійської мови, насамперед через аксіологічні та культурологічні підходи, створює основу для формування ціннісного ставлення до світу. Художня література як важливий інструмент не тільки передає знання, але й активно сприяє формуванню естетичних орієнтирів, що є основою для розвитку моральних почуттів та усвідомлення універсальних духовних цінностей. Важливим є створення умов для реалізації внутрішнього потенціалу студентів, що допомагає їм досягати морального самовдосконалення. За допомогою методів спеціальних курсів, фахових дисциплін, що використовують художню літературу, можна глибше осмислити ці цінності та стимулювати моральні вчинки. Такий підхід має прямий вплив на формування естетичних орієнтацій майбутніх учителів англійської мови, що є невід'ємною частиною їх професійної підготовки.

Зауважимо, що формування естетичних цінностей у майбутніх учителів англійської мови є важливим аспектом їх професійної підготовки, що впливає на розвиток творчого мислення та культурної чутливості.

Креативно-ціннісний підхід у контексті формування естетичних цінностей майбутніх учителів іноземної, зокрема англійської мови, передбачає інтеграцію професійно-ціннісних орієнтацій, які формують їхнє ставлення до фахової діяльності. Одним із важливих аспектів цього процесу є орієнтації-цілі, які пов'язані з цілеспрямованою мотиваційною, когнітивною і діяльнісною сферою особистості, що забезпечує зростання професіоналізму та внутрішню готовність до творчої роботи в галузі викладання іноземних мов. Орієнтації-компетентності охоплюють теоретичний і практичний компоненти діяльності майбутнього педагога, забезпечуючи розвиток навичок, знань і умінь, необхідних для ефективного навчання. Водночас орієнтації-якості включають особистісну емоційну сферу, що допомагає розвивати емоційну чутливість, естетичний смак та здатність до рефлексії. Усі ці орієнтації сприяють комплексному формуванню естетичних цінностей, що є важливими для професійної

²⁴ Шевченко Г. П. Художньо-естетична вихованість як ознака культурної особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. № 6. С. 198.

підготовки майбутніх учителів іноземних мов, зокрема англійської мови²⁵.

При цьому реалізація креативно-ціннісного підходу крізь автентичні художні тексти дозволяє студентам зануритися у багатий культурний контекст, формуючи глибоке розуміння та емоційне сприйняття світу. Це дозволяє не лише розвивати мовні навички, але й формувати емоційне сприйняття та глибоке осмислення світу крізь призму художніх творів.

Автентичні художні тексти, які є частиною реального мовного середовища, надають студентам можливість досліджувати соціокультурні, історичні та психологічні аспекти англомовних країн, що сприяє розвитку їхнього креативного мислення. Вони стають учасниками творення сенсів, де кожен текст є своєрідним викликом для самовираження та оцінки, що є основою естетичних цінностей. У процесі роботи з автентичними текстами майбутні вчителі англійської мови не лише вдосконалюють мовленнєві навички, а й формують власне естетичне бачення, що є важливою складовою їхньої професійної підготовки²⁶.

«Вивчення іноземної мови за допомогою мультимедійних засобів ... дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу, формує мовно-мовленнєві компетентності майбутнього педагога»²⁷. Зауважимо також, що вивчення іноземної мови за допомогою мультимедійних засобів не лише підвищує ефективність засвоєння мовних навичок, але й сприяє формуванню естетичних цінностей студентів. Завдяки інтерактивному освітньому процесу, який дозволяє обирати темп і рівень завдань, студенти мають можливість не лише розвивати свої мовні компетенції, а й поглиблювати розуміння культурних аспектів мови, що є важливим елементом естетичного виховання. Крім того, для студента «інтерактивне навчання має суб'єкт-об'єктивний характер, сприяє його активній позиції під час навчання, його зацікавленості в роботі та можливості інтелектуального та творчого розвитку. Перевагою інтерактивного навчання при вивченні іноземної мови є те, що воно є способом реалізації комунікативного підходу, сприяє більш активному включенню в роботу, зняттю психологічного бар'єру під час іншомовного спілкування через створення невимушеної атмосфери

²⁵ Мамчур Є. Розвиток професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів іноземної мови. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. 219 с.

²⁶ Безлюдна В., Неизвестна В. Застосування автентичних матеріалів як ефективний ресурс вивчення англійської мови майбутніми педагогами у ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. №2. С.110.

²⁷ Руснак І., Василик М. Технологічний підхід в іншомовній освіті майбутніх магістрів філологічних спеціальностей. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. №1. С.167.

спілкування, встановленню міжособистісних стосунків, більш якісному опануванню лексичним та граматичним матеріалом завдяки можливості застосування отриманих знань на практиці через дію»²⁸. Натомість зазначимо, що інтерактивне навчання сприяє формуванню естетичних цінностей через активне залучення студента в процес пізнання, що дозволяє не лише розвивати мовні компетенції, а й розширювати художньо-творчий світогляд. Студент, перебуваючи в ролі активного учасника, а не пасивного слухача, відчуває більшу емоційну залученість до процесу, що робить навчання більш цікавим. Завдяки комунікативному підходу, інтерактивне навчання не тільки знімає психологічний бар'єр при вивченні іноземної мови, а й формує естетичне сприйняття іншомовної культури, сприяючи розвитку глибших емоційних і культурних відчуттів. Крім того, інтерактивність дозволяє студентам застосовувати отримані знання на практиці, що значно підвищує не лише їхні лексичні та граматичні навички, але й сприяє формуванню цінностей взаєморозуміння, гармонії та естетичного смаку у міжособистісному спілкуванні²⁹.

Таким чином, підкреслимо, що креативно-ціннісний підхід у формуванні естетичних цінностей майбутніх учителів англійської мови сприяє інтеграції лінгвокультурних та професійних аспектів, що дозволяє студентам розвивати не тільки практичні навички, але й емоційне сприйняття світу крізь вишукані зразки художньої літератури. Саме тому особливу увагу варто приділити використанню автентичних художніх текстів, які дозволяють зануритись у соціокультурні контексти англomовних країн, що стимулює креативно-ціннісне мислення, сприйняття прекрасного. Крізь проєктні методи навчання та міжпредметні зв'язки з літературознавством і культурологією, філософією студенти розвивають критичне сприйняття та естетичне бачення, що є важливими складниками їхньої професійної підготовки. Усі названі підходи разом забезпечують формування емоційної чутливості, естетичного смаку та здатності до рефлексії, що важливо для розвитку майбутніх філологів у галузі іноземних мов.

4. Оптимізація форм і методів роботи з художніми текстами на заняттях з фахових дисциплін

Формування естетичних цінностей є важливою складовою підготовки майбутніх учителів англійської мови, оскільки воно сприяє розвитку у студентів не тільки мовних, але й культурних та моральних

²⁸ Козаченко І. В. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні та історичні науки»*. 2014. № 117. С. 65.

²⁹ Руснак І., Васирик М. Технологічний підхід в іншомовній освіті майбутніх магістрів філологічних спеціальностей. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. №1. С.164–170.

компетенцій. Одним із найбільш ефективних методів для досягнення цієї мети є використання автентичних англомовних художніх текстів. Вони не лише дозволяють майбутнім учителям глибше зрозуміти культуру, менталітет і морально-етичні аспекти англомовного світу, але й формують естетичні цінності, що важливо для світоперетворення дійсності на засадах прекрасного у професійній діяльності. Важливим елементом у цьому процесі є оптимізація форм і методів роботи з художніми текстами під час вивчення фахових дисциплін, таких як «Лінгвостилістичний аналіз англомовного тексту» та «Аналітичне читання англомовних художніх текстів» та ін.

У цьому ракурсі ключову роль відіграють такі твори, як, наприклад, «Гамлет» В. Шекспіра, «Гордість і упередження» Дж. Остін, «Мобі-Дік» Г. Мелвілла, «Кентервільський привид» О. Уайльда та «Блакитний карбункул» А. Конана-Дойла та ін., котрі можна ефективно використовувати для розвитку естетичних цінностей у студентів.

Робота з художніми текстами під час вивчення фахових дисциплін (скажімо, «Лінгвостилістичний аналіз англомовного тексту», «Аналітичне читання англомовних художніх текстів» і под.) має на меті не лише формування лінгвістичних і перекладацьких навичок, але й розвиток естетичного сприйняття. Оптимізація форм і методів роботи з текстами передбачає застосування таких методик, як лінгвостилістичний аналіз і аналітичне читання, що дозволяє глибше аналізувати тексти та виявляти їх естетичні та моральні цінності.

Так, лінгвостилістичний аналіз є важливим інструментом для глибокого розуміння тексту, адже він дозволяє розглянути, як автор використовує різні мовні засоби для створення емоційного впливу і вираження естетичних та моральних цінностей. Студенти, аналізуючи лінгвостилістичні особливості тексту, можуть зрозуміти, як через вибір слів, структуру речень, ритм і темп мовлення передаються ідеї, емоції, моральні теми, естетичний колорит.

Наприклад, у романі «Гамлет» В. Шекспір використовує складні лінгвостилістичні прийоми, такі як метафори, антитези, парадокси та риторичні запитання, щоб відобразити внутрішній конфлікт персонажів і філософські питання про життя, смерть, моральність. До прикладу, знаменитий монолог «*To be, or not to be?*» розкриває глибокі моральні та естетичні цінності, що стоять перед Гамлетом у момент вибору. Студенти, займаючись лінгвостилістичним аналізом цього фрагменту, вивчають, як через мовні засоби передаються думки та почуття, що мають естетичну і моральну значущість. Натомість роман Дж. Остін «Гордість і упередження» є важливим прикладом того, як лінгвостилістичні засоби дозволяють створювати персонажів, що відображають соціальні норми та моральні цінності свого часу. Іронія, сарказм, діалоги між персонажами та вибір мовних форм допомагають читачам побачити складність соціальних взаємин і моральних питань.

Наприклад, діалоги між міс Елізабет та містером Дарсі відображають не лише їхні особисті конфлікти, але й глибші соціальні та етичні питання, пов'язані з класовими та соціальними бар'єрами того часу. Лінгвостилістичний аналіз тексту роману «Гордість і упередження» дозволяє майбутнім учителям англійської мови зосередитися на тому, як мова і стиль Дж. Остін створюють певні моральні та естетичні цінності, важливі для розуміння культурних контекстів. Водночас роман Г. Мелвілла «Мобі-Дік» відомий своєю глибиною філософських роздумів, виражених через символіку та лінгвістичні прийоми. Так, Г. Мелвілл використовує метафори, алегорії та символи для створення образу білого кита, що є не лише фізичним об'єктом, а й символом природних сил, яких людина не може підкорити. Лінгвостилістичний аналіз дозволяє майбутнім учителям англійської мови розглядати, як крізь стиль і структуру тексту передаються естетичні та моральні цінності, пов'язані з темою боротьби людини та природи, пізнанням і символізмом. О. Уайльд у «Кентервільському привиді» поєднує елементи гумору та сатири з глибокими моральними проблемами. Стиль автора, іронія, контрасти між персонажами та їхній діалог допомагають створити естетичну картину, що виражає соціальну критику та етичні питання. Лінгвостилістичний аналіз названого твору дозволяє студентам виявити, як мова може поєднувати легкість і глибину, створюючи естетичний ефект через комічні ситуації та сатиричні образи. А в «Блакитному карбункулі» Конан-Дойл використовує детективний стиль, щоб створити атмосферу напруги та загадковості. При цьому студенти, аналізуючи лінгвостилістичні особливості твору, вивчають, як через мовні засоби створюється загадка, що захоплює увагу читача. Текст, сповнений детально прописаних описів та діалогів, допомагає майбутнім учителям англійської мови зрозуміти, як мова може передавати не лише зовнішні деталі, але й внутрішній світ героїв, створюючи насичені естетичні враження.

У процесі вивчення фахової дисципліни «Аналітичне читання англійських художніх текстів» відбувається важлива робота над інтерпретацією смислових ідей твору, яка дає змогу студентам глибше осмислювати текст, виявляти його моральні, філософські та естетичні проєкції. Аналітичне читання передбачає не тільки розуміння змісту, але й виявлення стилістичних прийомів, крізь які автор передає свої ідеї. Так, аналітичне читання «Гамлета» дозволяє студентам заглибитися в філософські питання, що виникають у процесі текстового аналізу. Вивчаючи ключові моменти, такі як монолог «*To be, or not to be?*», студенти з'ясовують, як крізь глибокі роздуми про життя і смерть автор передає естетичні цінності, що зумовлені моральними дилемами героїв. Під час аналітичного читання роману «Гордість і упередження» студенти звертають увагу на соціальні та моральні проблеми, які порушує Дж. Остін, а також на те, як

змінюються характери персонажів у результаті їхніх взаємодій. Аналітичне читання, як і коментоване, дозволяє глибше усвідомити естетичні цінності, пов'язані з моральними виборами, що стосуються любові, гордості та упередження. Водночас аналітичне читання твору «Мобі-Дік» дозволяє майбутнім учителям зрозуміти, як крізь численні символи, метафори та алегорії Г. Мелвілл висвітлює теми боротьби людини з природою та морального осмислення свого місця у світі. Це дозволяє формулювати важливі естетичні цінності, пов'язані з концепцією людини, яка шукає своє місце у світі й готова перетворювати його за законами прекрасного й піднесеного.

Підсумовуючи, зауважимо, що оптимізація форм і методів роботи з художніми текстами на заняттях з фахових дисциплін сприяє формуванню естетичних цінностей майбутніх учителів англійської мови, що є важливим етапом їхньої фахової підготовки. Використання класичних творів, як «Гамлет», «Гордість і упередження», «Мобі-Дік», «Кентервільський привид» і «Блакитний карбункул» та ін., дозволяє не тільки вдосконалювати мовні навички, але й розвивати естетичне сприйняття, рефлексію, допомагаючи майбутнім учителям англійської мови краще зрозуміти моральні та культурні цінності, що є основою сучасної педагогічної діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, формування естетичних цінностей майбутніх учителів англійської мови засобами автентичних художніх текстів є важливим напрямом їхньої професійної підготовки. По-перше, естетичні цінності сприяють розвитку емоційної чутливості, здатності до творчого мислення та гармонійного сприйняття світу. По-друге, вони формують основи педагогічної майстерності, збагачуючи внутрішній світ майбутніх учителів і їхню здатність передавати красу та ідеали учням. Художні тексти як носії естетичних ідеалів виступають ефективним засобом виховання ціннісного ставлення до морального, соціального та культурного проявів. Важливим є універсальний характер естетичних цінностей, які об'єднують утилітарне, моральне та пізнавальне, забезпечуючи гармонію між духовною і практичною сферами. Система естетичних цінностей базується на концепції краси, що є критерієм оцінки рівня вихованості особистості. З огляду на це, естетичні цінності є невід'ємним складником формування особистості сучасного вчителя, мотивуючи його до саморозвитку й творчості у педагогічній діяльності.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглянуто важливість формування естетичних цінностей у майбутніх учителів англійської мови засобами використання автентичних художніх текстів. Показано, як ці тексти сприяють розвитку мовної компетенції студентів, а також їх здатності

сприймати та оцінювати культурно-естетичні особливості мовного середовища. Автор підкреслює, що крізь роботу з художніми творами формуються не лише професійні, але й чуттєво-естетичні орієнтири майбутніх педагогів. Окрім того, автентичні тексти забезпечують емоційний розвиток студентів, допомагаючи розвивати творчий підхід до викладання та розуміння мовних явищ у контексті соціокультури. Доліджено, як естетичні цінності, інтегровані в освітній процес ЗВО, стимулюють формування гармонійної особистості вчителя. Зазначено, що використання автентичних художніх текстів на заняттях з фахових дисциплін дозволяє студентам глибше пізнати культуру та моральні аспекти англomовного світу, формуючи естетичні орієнтири. Стратегічний підхід до роботи з такими текстами включає лінгвостилістичний аналіз і аналітичне читання, що сприяє розвитку критичного та емоційного сприйняття. Це допомагає не тільки покращити мовні навички, але й стимулює творчий підхід до навчання. У результаті майбутні вчителі англійської мови набувають здатності усвідомлювати естетичні та моральні аспекти текстів, що є важливим елементом їх професійної підготовки.

Література

1. Безлюдна В., Неізнана В. Застосування автентичних матеріалів як ефективний ресурс вивчення англійської мови майбутніми педагогами у ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. №2. С. 106–112.
2. Гуров С. Ю. Формування духовно-моральних цінностей студентів гуманітарних спеціальностей засобами художньої літератури: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2021. 480 с.
3. Долматова М. П., Ярешко В. І. Формування естетичних ціннісних орієнтацій особистості як суттєвого елемента її духовної культури. *Економіка. Управління. Інновації. Серія «Економічні науки»*. 2014. №1. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui> 2014 1 35
4. Естетична цінність. OnlyArt: Бібліотека поезії та літератури. Словник літературознавчих термінів. URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/estetychna-tsinnist/>
5. Естетичні цінності особистості. Простір Психологів: Онлайн проєкт. URL: <https://psychology.space/%20psypedia-post/estetychni-czinnosti-osobystosti/>
6. Козаченко І. В. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів іноземних мов. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні та історичні науки»*. 2014. №117. С. 62–68.
7. Козьменко О. І. Підготовка успішної людини в закладах вищої освіти США (друга половина XX – початок XXI століття): дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2021. 564 с.

8. Кондратенко Н. Діалогічність як принцип створення та функціонування художнього дискурсу. *Діалог: Медіа-студії*. 2010. №11. С. 130–137.

9. Локарева Г. В. Теоретичні та методичні засади застосування художньо-естетичної інформації у підготовці соціального педагога до професійного спілкування: дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2005. 599 с

10. Ляшенко Л. Л. Естетичні цінності як об'єкт дослідження: від естетичного до культурологічного узагальнення. *Культура і сучасність: альманах*. 2021. №1. С. 36–41.

11. Мамчур Є. Розвиток професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів іноземної мови. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. 219 с.

12. Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. Харків: Видавництво «Точка», 2018. 248 с.

13. Папушина В. А. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури: дис. ... д-ра пед. наук. Рівне, 2021. 430 с.

14. Руснак І., Василик М. Технологічний підхід в іншомовній освіті майбутніх магістрів філологічних спеціальностей. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 1. С. 164–170.

15. Сергієнко А. В. Естетичні цінності сучасної особистості в контексті глобалізаційних та трансформаційних процесів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2012. №22. С. 72–77.

16. Софіщенко О. В. Суть та критерії сформованості системи естетичних цінностей у майбутніх учителів. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2011. №1. С. 395–400.

17. Токмань Г. Л. Проведення діалогу художнього тексту з історією як рольова гра майбутніх учителів-філологів. *Проблема імітаційно-ігрового підходу до організації навчального процесу у вищій школі: зб. наукових матеріалів (за підсумками роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Проблема імітаційно-ігрового підходу до організації навчального процесу у вищій школі» 27–28 вересня 2001 р.)* / за ред. д.п.н., проф. Л. В. Кондрашової. Кривий Ріг, 2001. С. 62–66.

18. Токмань Г. Діалогічне прочитання української літератури. Київ: Міленіум, 2007. 486 с.

19. Шабат-Савка С. Діалогічність у художньому дискурсі: толерантний і атолерантний реєстр текстової комунікації. *Slavia Orientalis*. 2020. Т. 69. №1. С. 143–155.

20. Шевченко Г. П. Художньо-естетична вихованість як ознака культурної особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. №6. С. 196–210.

21. Шевчук К. С. Естетичні цінності в концепціях представників універсалізму та плюралізму в польській естетиці першої половини XX ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. №21. С. 44–49.

Information about the author:

Boklakh Dmytro Yuriivych,

Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
17, Ioanna Pavla II str., Kyiv, 01042, Ukraine